

IZVJEŠĆE O INTEGRACIJSKOM AUDITU GRADA OSIJEKA

Integracija državljana trećih zemalja u
Osijeku, Republika Hrvatska, 2018

Pripremile

Natalija Havelka

Lejla Šehić Relić

Nikoleta Poljak

Izdavač:

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Za izdavača:

Angel Čabarkapa

U pripremi tekstova i obradi podataka sudjelovali:

Natalija Havelka, Nikoleta Poljak i Lejla Šehić-Relić

Osijek 2018.

Prenošenje tekstova dopušteno uz navođenje izvora.

Projekt IPA 2011 Civilno društvo za odgovorno upravljanje provodi se uz financijsku potporu Europske unije i Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Ova je publikacija izdana uz financijsku potporu Europske komisije. Sadržaj ovog izvještaja isključiva je odgovornost Centra za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek i ni pod kojim okolnostima ne može se smatrati da odražava stav Europske komisije.

Projekt je potpomognut financijskim sredstvima Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

SADRŽAJ

Sažetak	5
Uvod	6
Dio I. Kontekst grada/općine	8
Dio II. Najvažniji rezultati audita	11
Dio III. Zaključci i preporuke	27

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Sažetak

Republika Hrvatska primarno je emigracijska i tranzitna zemlja. U istoj je izražena emigracijska depopulacija koja ukazuje na vrlo nepovoljan demografski razvoj stanovništva, te je nacionalno homogena. Slijedom toga, u Republici Hrvatskoj nalazi se mali broj stranaca (migranata i izbjeglica), dok je politika integracije u ranoj fazi razvoja te u velikoj mjeri regulirana na nacionalnoj razini vlasti. Isto tako, bitno je za naglasiti da postoji problem u provedbi mjera integracijske politike. Prema indeksu razvijenosti politika integracije migranata (MIPEX) 44/100 u 2014. migranti u Republici Hrvatskoj u mnogim su aspektima bili u nepovoljnijem položaju u odnosu na većinsko stanovništvo. Osim toga, čak i u odnosu na integraciju nacionalnih manjina, gdje postoji cjeloviti sustav zaštite istih i na državnoj i na lokalnoj razini, usklađen s europskim iskustvima i standardima, te adekvatna pravna regulacija za zaštitu prava manjina, postoji niz problema u provedbi istih.

Da bi integracija bila sveobuhvatna te da bi uistinu zaživjela, mora se osigurati razvoj nacionalnih integracijskih politika uz aktivno uključivanje lokalnih zajednica. Nadalje, mora se podići svijest o ulozi lokalnih zajednica u procesu integracije te osigurati potrebna financijska sredstva potrebna za integraciju manjina (iz lokalnih ili državnog proračuna), kao i ojačati uloga manjinskih vijeća i predstavnika, ne samo osiguranjem potrebnih financijskih sredstava već i informiranjem i edukacijom zajednica o njihovoj važnosti u procesu integracije. Isto tako, važno je obvezati lokalne javne službe na zapošljavanje nacionalnih manjina. S jedne strane, tako bi se udovoljilo zahtjevu razmjernosti zastupljenosti. S druge strane, povećalo bi se njihovo zapošljavanje u službama koje su u neposrednom kontaktu s korisnicima iz određenih manjinskih grupa. Dakle, to bi osiguralo transparentan proces razmjesta izbjeglica u različite lokalne zajednice, uvažavajući stanje na tržištu rada, obrazovne kvalifikacije izbjeglica, mogućnosti stanovanja i učenja jezika. Zaključno, izuzetno je bitno raditi na prevenciji diskriminacije od strane lokalnih službenika, što se može postići podizanjem razine relevantnih znanja i vještina, osobito u lokalnim javnim službama te poticanjem razvoja lokalnih pilot-programa integracije.

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Uvod

Projekt INTEGRA osmišljen je kako bi unaprijedio proces dugoročne integracije državljana trećih zemalja (DTZ) u 5 država članica EU (Bugarska, Hrvatska, Češka Republika, Italija i Slovačka), putem razmjene znanja i iskustava među gradovima. Projekt promovira dublje uzajamno razumijevanje između migrantskih zajednica i društva domaćina, nasuprot sve raširenijem političkom diskursu naglašavanja sigurnosnih pitanja, koji prikazuje migrante i izbjeglice kao veliku sigurnosnu prijetnju u Europi.

Glavni ciljevi projekta INTEGRA su unaprjeđivanje kapaciteta lokalnih vlasti u 5 država članica EU radi razvoja i provedbe inicijativa za povećanim sudjelovanjem državljana trećih zemalja (DTZ) u društvenom i kulturnom životu, putem suradnje više dionika, poboljšanjem suradnje među gradovima i promicanjem širenja i razmjene prakse i politike između civilnog društva i javnih ustanova koje su ključni akteri za integraciju državljana trećih država te jačanjem kohezije zajednica i poboljšanjem javne percepcije migracije i različitosti kroz sudjelovanje državljana trećih zemalja u relevantnim savjetodavnim tijelima i sudjelovanje u svojstvu predstavnika na lokalnoj razini.

Projektne partneri žele utvrditi trenutačne i buduće izazove integracije i razviti konkretne akcije za rješavanje problema lokalne integracije. Glavni ishodi projekta INTEGRA uključuju uspostavljanje lokalnih i prekograničnih mreža, metodologija i alata koje dionici na lokalnoj razini mogu koristiti za uključivanje DTZ-a u građanske inicijative putem audita gradova, uključujući vježbe procjene politike i dokumentiranja, te za prepoznavanje prepreka i mogućnosti za integraciju DTZ-a (poseban je naglasak stavljen na urbanu sigurnost i sudjelovanje u kulturnim/društvenim aktivnostima).

Kroz stručne radionice za integraciju građana bit će razvijeni planovi za integraciju na razini pojedinih gradova, sa scenarijima za budućnost za svaki grad. Na osnovi planova provodit će se aktivnosti zagovaranja i podizanja svijesti o ovoj problematici u svakoj državi.

Preko 80 predstavnika lokalnih vlasti sudjelovat će u projektnim aktivnostima; više od 160 migranata bit će uključeno u konzultacije i donošenje odluka u zajednici, a preko 4.200 osoba bit će obuhvaćeno materijalima s informacijama o projektu i internetskim izvorima informacija. Konferencija u svrhu zagovaranja i podizanja svijesti o problematici u Bruxellesu okupit će stručnjake s nacionalne, regionalne i EU razine te javne službenike koji se bave migracijom i integracijom.

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Projektom se nastoje dosegnuti sljedeći rezultati:

- Gradski protokoli i smjernice za uključivanje dionika u integraciju DTZ-a;
- Uspostavljene lokalne mreže podizanja svijesti u području integracije DTZ-a;
- Razvijen okvir za dokument o integraciji/dugoročnu strategiju integracije za Općinu Osijek;
- 4 *toolkita* za audit gradova;
- 5 planova integracije;
- Utvrđene, distribuirane i ispitane najbolje prakse na lokalnoj/regionalnoj/nacionalnoj razini u svrhu podrške integracije DTZ-a;
- Uspostavljene transnacionalne mreže dionika i stručnjaka kako bi se podigla svijest o pitanjima različitosti, migracije i integracije;
- Osnaženi kontakti i uzajamno razumijevanje između društva koje čini većinsko stanovništvo i DTZ-a i migranata u gradu;
- Dionici i građani u većoj mjeri posjeduju rješenja za sudjelovanje DTZ-a kroz njihovo učinkovito i sustavno uključivanje u procese participativnog i transdisciplinarnog savjetovanja s više dionika, u svrhu skupnog osmišljavanja i provođenja inicijativa za inkluziju;
- Bolje razumijevanje doprinosa legalne migracije i migranata društvima koja ih primaju.

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Dio I. Kontekst grada/općine

Grad Osijek smješten je u sjeveroistočnom dijelu Republike Hrvatske i s površinom od 169,74 km² predstavlja najmnogoljudniji dio Osječko-baranjske županije (35% stanovništva županije). Ima povoljan geopolitički položaj u odnosu na glavne europske pravce (Podunavlje, Podravina i Posavina).

Prema broju stanovnika (popis stanovništva 2011.) Osijek je četvrti najveći grad u Hrvatskoj i najveći grad u istočnoj Hrvatskoj (sa 107.784 stanovnika).¹ No, spor ekonomski rast i promjenjiva politička situacija u državi uzrokovali su migracije, osobito mladih ljudi, iz ruralnih područja oko grada u zapadnoeuropske države. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, 2016. godine u inozemstvo je iselilo 36436 osoba; od toga 46,7% mladih između 20 i 39 godina (u razdoblju 2012. - 2016. ukupan broj stanovnika županije smanjio se za 4,1%).²

Osim migracije, postoje dva stalna zabrinjavajuća parametra - starenje stanovništva i razina obrazovanja. Udio starijih osoba u ukupnom stanovništvu veći je od udjela mladih, što značajno smanjuje ukupan ljudski potencijal i predstavlja prepreku društvenom i ekonomskom razvoju urbanog područja Osijek. U 2011. godini prosjek udjela visokoobrazovanog stanovništva u dobi između 30 i 34 godine u 27 država članica EU iznosio je 34,6%, dok je u Hrvatskoj iznosio samo 24,5%.

Grad Osijek ima snažnu obrazovnu industriju, koja se sastoji od 24 vrtića, 23 osnovne škole i 19 srednjih škola. Sveučilište J.J. Strossmayera sastoji se od 11 fakulteta, 1 umjetničke akademije i 5 odjela. Uzimajući u obzir demografska kretanja, broj studenata se smanjuje, kao i broj djece u obrazovnom sustavu općenito.³

Slika Osijeka kao jakog industrijskog i poljoprivrednog središta promijenila se tijekom devedesetih zbog nekoliko čimbenika: rat u bivšoj Jugoslaviji, politička i ekonomska tranzicija i proces privatizacije. Uzimajući u obzir kapacitet za zapošljavanje, ukupne prihode i usmjerenost na izvoz, najvažnije industrije u ekonomskoj strukturi su sektori proizvodnje, trgovine i građevine, dok IT sektor raste i ima dobru perspektivu postati važan element ekonomskog razvoja grada.

Iako je Osijek jedan od najrazvijenijih gradova u Hrvatskoj (prema indeksu razvijenosti), njegovi se stanovnici suočavaju s mnogim problemima koji ozbiljno utječu na kvalitetu života: visoka stopa nezaposlenosti, malen broj poslova, nedostatak adekvatne radne snage. Prema Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, Osječko-baranjska županija ima visoku stopu nezaposlenosti unutar Hrvatske (12,1%, druga najgora u Hrvatskoj), što pokazuje širi kontekst Osijeka kao vodećeg grada u županiji. Osobito je zabrinjavajuće što je nezaposleno 37% mladih u dobi između 15 i 34 godina (42,9% osoba starijih od 45).⁴ Iako je glavni uzrok navedenog mali broj tvrtki koje rastu i imaju kapacitet za zapošljavanje, dio problema je i neadekvatnost postojećeg obrazovnog sustava i kompetencija koje mladi imaju kada ulaze na tržište rada.

1 http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/SI-1468.pdf

2 <http://dzs.hr>

3 <http://www.obz.hr/>; <http://www.osijek.hr/>

4 <http://www.hzz.hr/default.aspx?id=10052>

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Od parlamentarnih izbora 2015. Hrvatska se suočila s političkim krizama, što je vidljivo čestim promjenama političkih stranaka koje su na vlasti, povećanjem aktivnosti krajnje desnih grupa i polarizacijom cijelog društva. Građani su na lokalnoj razini pokazali nizak stupanj povjerenja u cijeli sustav, vladu, parlament, političke stranke, sudstvo i institucije. Nadalje, rezultati nedavnih istraživanja provedenih na nacionalnoj razini pokazuju nizak demokratski kapacitet što je vidljivo iz niskih razina sudjelovanja u zajednici, rastućih diskriminacijskih stavova, osobito među mladima, te nedostatka znanja i vještina vezanih uz ljudska prava i demokratske procese i vrijednosti.⁵

Cjelokupna politička i ekonomska situacija u gradu uzrokovala je vidljivo povećanje broja korisnika socijalnih službi, nedostatak stambenih jedinica i prilagođenih prostora za transformaciju i deinstitucionalizaciju domova socijalne skrbi i drugih pravnih osoba s ciljem povećanja kvalitete života najranjivijih skupina u društvu, nedostatak određenih socijalnih službi, nedovoljno umrežavanje dionika u sustavu socijalne skrbi, nedovoljnu podršku pojedincima u nepovoljnom položaju prilikom pronalaženja i zadržavanja posla kao i nedostatak profesionalnog osoblja za neke službe i manjak specijalizirane edukacije za postojeće profesionalno osoblje.

Postoje institucije koje pružaju adekvatnu pomoć za potrebe ranjivih društvenih skupina, dostupna je visokokvalitetna primarna zdravstvena zaštita te postoji značajan broj uključenih društvenih i humanitarnih organizacija, koje sudjeluju u procesu stvaranja i usmjeravanja socijalne politike, posebno u pružanju usluga socijalnih službi.

Kao grad smješten na raskrižju Srbije, Mađarske i Bosne, Osijek je oduvijek multikulturalan i suosjećajan grad, te je uspio uspostaviti ugodnu koegzistenciju sa svima koji su došli u ovo područje, bilo na kraće ili duže vremensko razdoblje. Iako tu još uvijek žive 22 manjine, primjećuje se trend negiranja multikulturalizma (koji je započeo u devedesetima), što se može odraziti na pozitivan ili negativan stav građana prema migrantima i izbjeglicama. Iako se ustavna zaštita od diskriminacije primjenjuje na sve manjine, prema Izvješću pučke pravobraniteljice za 2017. godine postojala je diskriminacija etničkih Srba i Roma. No, prema istraživanju Centra za mirovne studije, postoji trend rasta diskriminacijskih stavova prema migrantima i izbjeglicama u Hrvatskoj. Situacija je pogoršana ekonomskom i političkom situacijom u ovom području.

Tijekom priljeva velikog broja izbjeglica 2015. građani organizirani u nekoliko lokalnih nevladinih udruga (uglavnom iz Osijeka), u suradnji s vladinim tijelima i uz financijsku potporu međunarodnih donatora, pokazali su motivaciju i kapacitet za organizaciju pružanja humanitarne pomoći i socijalnu podršku migrantima i izbjeglicama.

Trenutačno u gradu Osijeku nema migranata niti izbjeglica, osim maloljetnika bez pratnje. Smješteni su u Domu za odgoj djece i mladeži u Osijeku, a do sada je 60 migranata boravilo u Domu. No, važno je

5 Relevantni izvori istraživanja:

- Bagić D., Šalaj B., „Odgaja li škola dobre građane?“ 2011., <http://idiprints.knjiznica.idi.hr/162/1/2011%20Ili%20C5%A1in.pdf>
- Ilišin V., Bouillet D., Gvozdanović A. i Potočnik D., „Mladi u vremenu krize“, 2013., <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/kroatien/12580.pdf>
- Gvozdanović A. i Bagić D., „Od podanika do građanina – razvoj građanske kompetencije mladih“, 2001., <http://idiprints.knjiznica.idi.hr/507/>

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

napomenuti da u Domu nikada nije bilo više od 11 migranata istovremeno. Ozbiljan problem je smještaj djece bez pratnje u domove za djecu s problemima u ponašanju, što je u izravnoj suprotnosti s načelom najboljeg interesa djece, a takvi uvjeti života i obeshrabrujuće okruženje mogu imati negativan utjecaj na osobni razvoj i ljudsko dostojanstvo, što posljedično može učiniti nemogućom njihovu integraciju u društvo. No, prema iskustvima migranata, oni se osjećaju sigurno u Osijeku; u njemu nema kritičnih točaka s obzirom na kriminal. Jedini problemi ili neugodne situacije s kojima su se ti mladići suočili bila je etnička diskriminacija, budući da ih se često izjednačava s pripadnicima romske nacionalne manjine zbog njihove boje kože. Migranti su uključeni u urbani život kroz aktivno srednjoškolsko obrazovanje, izvannastavne aktivnosti, kao što je treniranje nogometa, te interakciju s prijateljima i volonterima u organizaciji Volonterskog centra Osijek.

Lokalna vlast, kao i ostali relevantni dionici, otvoreni su za dijalog i pripremu lokalne zajednice za prihvatanje osoba koje dolaze. Također su svjesni potrebe za razvojem visokokvalitetne lokalne politike integracije koja će podupirati učinkovitu inkluziju i integraciju migranata i izbjeglica u lokalnu zajednicu.

Što se tiče građana, oni nemaju dovoljno informacija niti dovoljan uvid u pitanja povezana s migrantima i izbjeglicama, što može doprinijeti stvaranju predrasuda protiv tih skupina ljudi. To bi potencijalno mogla biti jedna od najozbiljnijih poteškoća u procesu postizanja njihove uspješne integracije u lokalnu zajednicu. Stoga je potrebno osigurati kontinuiran dotok informacija o njihovim problemima, potrebama i aktivnostima u lokalnoj zajednici, što se planira s ciljem poboljšanja procesa integracije.

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Dio II. Najvažniji rezultati audita

U svrhu reguliranja kretanja migranata u Republici Hrvatskoj, Vlada Republike Hrvatske usvojila je 22. veljače 2013. **Migracijsku politiku Republike Hrvatske za razdoblje 2013. - 2015. godine**⁶. Svrha dokumenta bila je osigurati da migracijska kretanja u Republici Hrvatskoj budu u korist gospodarskog, socijalnog i kulturnog razvitka države i društva. Kao i druge države članice EU, Hrvatska strancima, tj. građanima država članica EU i državljanima trećih zemalja, nudi priliku za obrazovanje, rad i trajni boravak na njezinom teritoriju. U tom smislu važno je istaknuti da kretanje migranata uključuje pitanja povezana s tražiteljima međunarodne zaštite i osobama kojima je odobrena međunarodna zaštita (azil i osobe pod supsidijarnom zaštitom). To se mora uzeti u obzir prilikom regulacije statusa i vrste boravišta stranih državljana na teritoriju Republike Hrvatske.

Sastavni dio hrvatske *Migracijske politike* je integracija stranaca u hrvatsko društvo kao dinamičan, bilateralni proces uzajamnog prilagođavanja, i stranaca i hrvatskih državljana, posljedicama postmigracijskih procesa u skladu s *Osnovnim zajedničkim načelima politike integracije useljenika Vijeća Europske unije iz 2004.* Cilj integracijske politike sastoji se u osiguravanju određenih prava strancima od strane države, a koja se primarno odnose na pravo na rad, odgovarajući smještaj odnosno stanovanje, obrazovanje i učenje hrvatskog jezika, povijesti i kulture, kao i unutarnju sigurnost i međuresornu suradnju. Nadalje, važno je podići svijest o problemima ranjivih grupa stranaca i spriječiti diskriminaciju. S druge strane, stranci imaju obvezu sudjelovati u ekonomskom, socijalnom i kulturnom razvoju svoje nove okoline, dok je nova okolina dužna strancima osigurati mogućnosti i prilike da oni budu u stanju ostvariti te ciljeve. Navedena uzajamnost moguća je isključivo ako su osobe kojima je odobrena međunarodna zaštita uključene u društvo i imaju jednake prilike za dostojanstven, nezavisan i aktivan život.

Zbog važnosti integracije za uspješno funkcioniranje zajednice, Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 4. travnja 2013. usvojila **Rješenje o imenovanju predsjednika i dijela članova Stalnog povjerenstva za provedbu integracije stranaca u hrvatsko društvo** (u nastavku: Stalno povjerenstvo).⁷ **Radnu skupinu za operativnu provedbu zadaća Stalnog povjerenstva za provedbu integracije stranaca u hrvatsko društvo**⁸ (u nastavku: Radna skupina) imenovao je 15. travnja 2013. ravnatelj Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske, a njezin je primarni cilj bio izrada **Akcijskog plana za uklanjanje prepreka u ostvarivanju pojedinih prava u području integracije stranaca za razdoblje od 2013. do 2015. godine**.⁹ S obzirom na posebnu ranjivost i specifičnost situacije u kojoj se nalaze tražitelji azila i stranci pod supsidijarnom zaštitom, mjere iz spomenutog Akcijskog plana bile su usmjerene prvenstveno na reguliranje položaja i integraciju upravo tih kategorija stranaca.

6 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2013_03_27_456.html

7 https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Izvj%C5%A1%C4%87e%20o%20radu%20Stalnog%20povjerenstva_Integracija_2017%2028.6.2018_.pdf

8 <https://pravamanjina.gov.hr/vijesti/radna-skupina-za-operativnu-provedbu-zadaca-stalnog-povjerenstva-za-provedbu-integracije-stranaca-u-hrvatsko-drustvo-20-srpnja-2018-godine/818>

9 <https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/ACTION%20PLAN%20FOR%20INTEGRATION%202017-2019.pdf>

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Radnu skupinu trenutačno čine stalni predstavnici nadležnih ministarstava, središnjih državnih ureda, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Vladin ured za udruge, predstavnici organizacija civilnoga društva - Hrvatski Crveni križ, Centar za mirovne studije kao i brojne druge međunarodne i organizacije civilnog društva koje su direktno uključene u rad s ovom kategorijom stranaca i to: UNHCR, IOM, Isusovačka služba za izbjeglice – JRS, a po potrebi i drugi.

Nadalje, u 2015. godini obveze Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske definirane su i **Zakonom o međunarodnoj i privremenoj zaštiti**.¹⁰ U tom se Zakonu navodi da je Ured nadležno tijelo za koordiniranje rada Stalnog povjerenstva za provedbu integracije stranaca u hrvatsko društvo te provodi koordinaciju rada svih ministarstava, nevladinih organizacija i drugih tijela koja sudjeluju u postupku uključivanja u društvo azilanata ili stranaca pod supsidijarnom zaštitom. Istim Zakonom definirani su prava i obveze azilanata i stranaca pod supsidijarnom zaštitom. Navodi se da ove kategorije osoba imaju pravo na:

boravak u Republici Hrvatskoj, 2. spajanje obitelji, 3. smještaj, 4. rad, 5. zdravstvenu zaštitu, 6. obrazovanje, 7. slobodu vjeroispovijesti, 8. besplatnu pravnu pomoć, 9. socijalnu skrb, 10. pomoć pri integraciji u društvo, 11. vlasništvo nekretnine sukladno Konvenciji iz 1951. i 12. stjecanje hrvatskog državljanstva sukladno propisima koji reguliraju stjecanje državljanstva.

Premda je pitanje integracije stranaca u pojedino europsko društvo uglavnom područje koje se prepuštalo državama članicama Europske unije, EU je donijela nekoliko direktiva vezano uz integraciju, a koje je Republika Hrvatska prenijela u svoje nacionalno zakonodavstvo.

U rujnu 2015. godine Republika Hrvatska biva suočena s velikim brojem izbjeglica koji iz Srbije preko Hrvatske ulaze na europski teritorij. Prema službenim podacima Ministarstva unutarnjih poslova, od početka izbjegličko-humanitarne krize do 4. ožujka 2016. godine u Hrvatsku je ušlo 658 068 izbjeglica, od toga 558 724 u 2015. godini.

Ukupan broj tražitelja međunarodne zaštite u Republici Hrvatskoj u 2016. godini bio je 2234, što je porast u odnosu na prethodne dvije godine (2014. – 454; 2015. – 210). Većinom su to osobe iz Afganistana (692), Sirije (344) i Iraka (341).

Nadalje, u 2016. godini odobrena je međunarodna zaštita za 100 osoba, što je također porast u odnosu na prethodne dvije godine (2014. – 25; 2015. – 43).

U Republici Hrvatskoj, zaključno s listopadom 2017. godine, međunarodna zaštita odobrena je za ukupno 388 osoba (286 azila i 102 supsidijarne zaštite).

10 <https://www.zakon.hr/z/798/Zakon-o-me%C4%91unardnoj-i-privremenoj-za%C5%A1titi>

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Odobrena međunarodna zaštita u Hrvatskoj do travnja 2017.

Statistički pokazatelji osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u Republici Hrvatskoj zaključno do 31.03.2017.												
ZAŠTITA/ VRSTA	2006	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Ukupni zbroj
Azil	1	3	11	5	4	21	7	15	36	83	17	203
M	0	3	6	4	4	15	4	12	31	50	10	139
0-13			3			3	2		3	7		18
14-17			1	1	1	3				5	1	12
18-34		3	1	3	1	4		9	21	29	6	77
35-64			1		2	5	2	3	7	9	3	32
Ž	1	0	5	1	0	6	3	3	5	33	7	64
0-13			3			2	2		2	15	2	26
14-17						1				1	2	4
18-34	1			1		3		3	2	15	1	26
35-64			2				1		1	2	2	8
Supsidijarna zaštita	0	3	2	9	9	14	17	10	7	16	6	93
M	0	3	2	6	4	8	9	10	5	10	4	61
0-13				1	1	2	3			3	1	11
14-17				2	1	1	1	1		2	1	9
18-34		3	2	1	2	2	5	8	3	5	2	33
35-64				2		3		1	2			8
Ž	0	0	0	3	5	6	8	0	2	6	2	32
0-13				1	3	2	3		1	1	1	12
14-17							2					2
18-34				2	2	2	2			2	1	11
35-64						2	1		1	3		7

Statistički podaci o maloljetnim tražiteljima azila bez pratnje u Hrvatskoj do travnja 2017.

Statistički podaci o tražiteljima međunarodne zaštite maloljetnika bez pratnje prema dobi i spolu zaključno do 31.03.2017.										
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	UKUPNO
M	21	38	194	67	54	10	5	160	52	601
0-13 bez pratnje	3		3				2	13	5	26
14-15 bez pratnje	4	6	18	10	8		1	46	14	107
16-17 bez pratnje	14	32	173	57	46	10	2	101	33	468
Ž			3	1	1			1		6
0-13 bez pratnje								1		1
16-17 bez pratnje			3	1	1					5
UKUPNO	21	38	197	68	55	10	5	161	52	607

Važno je napomenuti da Republika Hrvatska sudjeluje u Europskom programu premještanja i preseljenja državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva koje ispunjavaju uvjete za odobrenje međunarodne zaštite te će provesti zbrinjavanje upravo navedenih kategorija osoba. Sukladno navedenom, osnovana je međuresorna radna skupina koja je izradila nacrt *Operativnog plana za provedbu Republike Hrvatske u Europskom programu premještanja i preseljenja državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva koje ispunjavaju uvjete za odobrenje međunarodne zaštite*. Stoga se u nadolazećem razdoblju očekuje priljev značajno većeg broja osoba nego što je to slučaj ranijih godina.

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i
ljudska prava - Osijek

Do listopada 2017. godine, po programu premještanja i preseljenja, u Republiku Hrvatsku premješteno je 78 osoba od ukupno 1583 na koje se država obvezala. Iz Italije premješteno je 16 državljana Eritreje te 2 državljana Jemena, a iz Grčke 60 državljana Sirijske Arapske Republike.

Temeljem Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti, **Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske**¹¹ provodi koordinaciju rada svih ministarstava, nevladinih organizacija i drugih tijela koja sudjeluju u postupku uključivanja u društvo azilanta ili stranca pod supsidijarnom zaštitom u okviru Stalnog povjerenstva za provedbu integracije stranaca u hrvatsko društvo i pripadajuće Radne skupine. Ured na godišnjoj razini izvještava Vladu Republike Hrvatske o provedbi Akcijskog plana, kao i o radu Stalnog povjerenstva.

Sukladno zakonodavnom i regulatornom integracijskom okviru, Vlada Republike Hrvatske osnovala je **Stalno povjerenstva za provedbu integracije stranaca u hrvatsko društvo** koje čine visoko rangirani predstavnici tijela državne uprave iz resora zaduženih za sljedeća područja integracije: obrazovanje, zdravstvena zaštita, socijalna skrb, rad i zapošljavanje, smještaj i stanovanje, unutarnji poslovi, vanjski i europski poslovi, ljudska prava i prava nacionalnih manjina, kultura, regionalni razvoj i fondovi Europske unije, te predstavnik Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

U 2014. godini Stalno povjerenstvo prošireno je imenovanjem predstavnika Središnjeg državnog ureda za obnovu i stambeno zbrinjavanje te Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Sukladno zakonodavnom i regulatornom okviru kojim su obuhvaćena pitanja integracije stranaca u hrvatsko društvo, s posebnim naglaskom na integraciji osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita kao ranjivim skupinama stranaca, Radna skupina, kroz djelovanje Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina kao koordinativnog tijela, definirala je strateška područja i mjere u okviru novog **Akcijskog plana za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za razdoblje od 2017. do 2019. godine**, koji je usvojen u studenom 2017.

Stalno povjerenstvo provodi nadzor nad provedbom mjera aktualnog Akcijskog plana, te ukazuje na integracijske izazove i daje smjernice kako bi se omogućilo punopravno i ravnopravno sudjelovanje osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u svim sferama društvenog i ekonomskog života. Povod kreiranja mjera ovog Akcijskog plana upravo je posebna ranjivost osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita. Cilj je pružiti im pomoć i zaštitu kako bi lakše prebrodili tešku situaciju izbjegličko-humanitarne krize koja ih je pogodila, a koja je zatekla zemlje članice EU. Akcijski plan ima razrađene ciljeve i mjere za ostvarivanje tih ciljeva u domeni socijalne skrbi i zdravstvene zaštite, smještaja i stanovanja, učenja jezika i obrazovanja, zapošljavanja, međunarodne zaštite, senzibilizacije javnosti i stručnih djelatnika o osobama kojima je odobrena međunarodna zaštita.

Okvir za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita na lokalnoj razini¹² izrađen je u okviru projekta „Potpora provedbi politike za integraciju migranata”, financiranog od strane Europske unije u okviru instrumenta IPA 2012 i sufinanciranog od strane Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH, koji je korisnik projekta. Okvir za integraciju izrađen je u

11 <https://ljudskaprava.gov.hr/>

12 <https://www.irh.hr/dokumenti/50-okvir-za-integraciju-osoba-kojima-je-odobrena-medunarodna-zastita>

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

participativnom procesu u okviru Radne skupine za izradu okvira za integraciju, u kojoj su sudjelovali predstavnici nadležnih ministarstava, središnjih državnih ureda, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Ureda za udruge Vlade RH, organizacija civilnog društva i međunarodnih organizacija, lokalne samouprave, ureda državne uprave u županijama te županija. Pripremljen je kao potpora jedinicama lokalne i regionalne samouprave u Republici Hrvatskoj u izradi lokalnih strategija i akcijskih planova za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita.

Opći je cilj Okvira za integraciju uspostaviti integracijske mjere za osobe kojima je odobrena međunarodna zaštita u jedinicama lokalne i regionalne samouprave. Kao strateška područja integracije osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita na lokalnoj razini odabrana su rad i zapošljavanje, promicanje uključenosti i društvene kohezije, smještaj i stanovanje, socijalna zaštita i društvene službe, jačanje lokalnih kapaciteta i suradnja. No lokalnim je zajednicama ostavljen prostor da svojom strategijom predvide i mjere u drugim strateškim područjima integracije. U Okviru za integraciju predstavljene su i snage i slabosti integracije osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita na lokalnoj razini te mogućnosti i prijetnje iz okruženja.

Kroz Okvir za integraciju na lokalnoj razini, jedinice lokalne i regionalne samouprave potiče se da se koriste iskustvima stečenim u zbrinjavanju izbjeglica i prognanika tijekom 1990-ih te u integraciji drugih ranjivih skupina, prvenstveno romske zajednice. Nadalje, Okvir potiče suradnju s civilnim sektorom i uspostavu strateških partnerstava te sustava za održivo financiranje aktivnosti organizacija civilnog društva u području integracije osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita. Potiče se i razmjena iskustava te učenje od lokalnih jedinica koje imaju više iskustva s integracijom migranata i osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita, kao i uključivanje u različite inicijative i mreže na međunarodnoj i europskoj razini. Nadalje, Okvir prepoznaje i važnost poticanja volonterskog rada te razvoja programa mentorstva građana kao potpore pojedincima ili obiteljima u integraciji.

Fokus grupe

Održane su dvije fokus grupe u sklopu projekta *Integracija državljana trećih zemalja putem urbanih partnerstva – INTEGRA*. Fokus grupe predstavljaju jednu od aktivnosti koje se provode u okviru ovog programa u svrhu prikupljanja podataka o trenutnoj situaciji integracije državljana trećih zemalja (DTZ-a) na gradskoj/općinskoj razini.

U fokus grupama sudjelovali su predstavnici lokalne i regionalne samouprave te organizacija civilnog društva Grada Osijeka.

Prva fokus grupa bila je usmjerena na predstavnike lokalnih nadležnih tijela i institucija: Grad Osijek – Odjel za zdravstvo i socijalnu skrb, Osječko-baranjska županija, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Hrvatski zavod za zapošljavanje/EURES, (Centar za pružanje usluga u zajednici Klasje), Dom za odgoj djece i mladeži.

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Sudionici: Predstavnici lokalne i regionalne samouprave:

Grad Osijek (Romano Kristić - Pročelnik Upravnog odjela za socijalnu zaštitu, umirovljenike i zdravstvo)

Grad Osijek (Gordana Stojanović - pomoćnica Pročelnika Odjela - za zdravstvo i osobe sa invaliditetom)

Osječko-baranjska županija (Željka Panjković - pomoćnica Pročelnika Odjela za zdravstvo i socijalnu skrb) i zastupnici sljedećih javnih institucija i tijela:

Jagoda Ringel (Hrvatski zavod za zapošljavanje),

Marija Koški (Hrvatski zavod za zapošljavanje),

Ivana Šarić (Hrvatski zavod za zapošljavanje/EURES)

Enisa Kifer (Hrvatski zavod za zapošljavanje/EURES)

Vesna Perkušić-Komlenac (Centar za pružanje usluga u zajednici Klasje)

Mirta Stojković (Dom za odgoj djece i mladeži Osijek), Ivona Baus (Dom za odgoj djece i mladeži Osijek)

Angel Čabarkapa (Centar za mir) i Zrinka Rimac (Centar za mir)

Moderatorica: Natalija Havelka (Centar za mir)

Fokus grupa bila je podijeljena u četiri područja koja obuhvaćaju bitne značajke gradova prijatelja DTZ-a te su sudionici fokus grupe razgovarali i iznosili svoje stavove.

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

1. Gradska vizija i usluge

Sudionici fokus grupe jednoglasno su ocijenili pozitivnim prisutnost DTZ-a u lokalnoj zajednici, iako njihova prisutnost u Osijeku trenutno nije velika. To su objasnili rekavši kako je različitost bogatstvo i kako svaka kultura donosi nešto dobro. Također su napomenuli kako je priprema na njihov dolazak od iznimne važnosti jer ukoliko ona izostane, integracija će biti jako otežana.

Trenutno se u Centru za odgoj djece i mladeži nalaze 4 korisnika (četvero djece bez pratnje), a kroz Centar je do sada prošlo 60 korisnika. Svi su trenutni korisnici muškog spola.

Sudionici su komentirali kako je teško donijeti mjere u svrhu integracije DTZ-a kada se ne zna broj korisnika koji bi došli u Grad Osijek. Naime, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH, tijelo zaduženo za koordinaciju rada svih ministarstava, nevladinih organizacija i drugih tijela koja sudjeluju u integraciji izbjeglica, u dopisu koje je uputilo Centru za mir u srpnju ove godine, istaknulo je da će plan preseljenja biti završen do konca ove godine. Naša lokalna zajednica uskladila je Odluku o pravima i pomoćima iz sustava socijalne skrbi Grada Osijeka na način da se prava i pomoći iz sustava socijalne skrbi osiguravaju i strancima i osobama bez državljanstva koje imaju prebivalište na području grada Osijeka. Primarno je potrebno osigurati adekvatan smještaj te pružiti podršku migrantima i izbjeglicama u pronalaženju posla, kao i u uključivanju u obrazovanje (djeci i odraslima). Smještaj DTZ-a trebao bi biti osiguran putem iznajmljivanja državnih stanova ili osiguravanjem smještaja u stanovima kod najmodavaca prema Pravilniku o načinima i uvjetima ostvarivanja prava na smještaj azilanata, stranaca pod supsidijarnom zaštitom i stranaca pod privremenom zaštitom te sudjelovanja azilanata, stranaca pod supsidijarnom zaštitom i stranaca pod privremenom zaštitom u plaćanju troškova smještaja,

Osim toga, djeca će dobiti pristup predškolskom i školskom obrazovanju. Predstavnici HZZ-a istaknuli su kako su migranti osobe u nepovoljnom položaju te mogu koristiti sve mjere aktivne politike, tj. poslodavci ih mogu koristiti za njihovo zaposlenje. Postoji velika neinformiranost o pravima koja pripadaju migrantima, a jedno je od njih i besplatna pravna pomoć.

Istaknuto je da je, u skladu s tumačenjem odredbi Zakona o zdravstvenom osiguranju i zdravstvenoj zaštiti stranaca od strane Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, koji je izdan da bi domovima zdravlja i ostalim zdravstvenim institucijama olakšali prijam osobama pod međunarodnom zaštitom, naznačeno da navedene osobe imaju pravo na zdravstvenu zaštitu u istom opsegu utvrđenom za

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

osigurane osobe u obveznom zdravstvenom osiguranju. Nažalost, zdravstvena se zaštita trenutno rješava kroz privatne veze i poznanstva te dobru volju liječnika. Svi su se složili da jezik predstavlja veliki problem te da učinkovita integracija nije moguća bez učenja/znanja jezika.

Predstavnici Grada Osijeka istaknuli su da postoji dobra povezanost i kontinuirana suradnja između organizacija civilnog društva, javnih tijela i ustanova te lokalne i regionalne samouprave na lokalnoj razini. Međutim, potrebno je i dalje nastaviti kontinuirano ulagati u suradnju, osigurati razmjenu informacija te bolju koordinaciju rada različitih dionika.

2. Urbana okolina

Budući da u Gradu Osijeku trenutno ne boravi više od 4 migranata (djeca bez pratnje), muškog spola, u statusu stranaca pod supsidijarnom zaštitom, ne postoje žarišta sigurnosti, tj. žarišta kriminala. Prema saznanjima odgovajateljica ovih mladića, jedini problemi tj. neugodnosti s kojima su se oni susreli jest diskriminacija po etničkoj osnovi, s obzirom na to da ih zbog boje kože nerijetko uspoređuju s pripadnicima romske nacionalne manjine.

3. Sudjelovanje građana i socijalna uključenost DTZ-a i migrantskih zajednica

Sudionici nisu upoznati jesu li DTZ-i uključeni u javni gradski život.

Svi su se složili da su građani nedovoljno informirani o temama vezanima za migrante i izbjeglice, što može utjecati na stvaranje predrasude prema ovim skupinama osoba. Stoga je potrebno osigurati redovit protok informacija o njihovim problemima, potrebama te aktivnostima koje se planiraju poduzeti u lokalnoj zajednici u cilju integracije.

4. Stavovi prema DTZ-ima i migrantima

S obzirom na to da bi negativni stavovi građana prema ovoj skupini mogli biti jedna od ozbiljnijih poteškoća za uspješnu integraciju u lokalnu zajednicu, vrlo je važno posebno obratiti pozornost na informiranost građana. Uloga medija osobito je važna u ostvarivanju ovog cilja te ih je potrebno angažirati u prenošenju pozitivnih priča o migrantima i izbjeglicama.

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Druga fokus grupa okupila je predstavnike organizacija civilnog društva.

Prisutni: Predstavnici civilnog društva Grada Osijeka:

Volonterski centar Osijek (Roberta Verner),

Udruga Breza (Ivana Šibalić),

Gradsko društvo Crveni križ Osijek (Ana Mutnjaković),

Centar za nestalu i zlostavljaju djeću (Tena Zalović),

Agencija lokalne demokracije (Miljenko Turniški),

Udruga „JA KA“ Osijek (Veselinka Kastratović),

Centar za mir (Angel Čabarkapa, Sara Miličević, Zrinka Rimac)

Moderatorica: Natalija Havelka

Fokus grupa bila je podijeljena u ista četiri područja kao i u prvoj fokus grupi.

1. Gradska vizija i usluge

Predstavnici Udruga jednoglasno su se složili kako migranti za zajednicu trenutno predstavljaju neutralnu vrijednost. Iskustvo je pokazalo kako građani Grada Osijeka migrante u svojoj okolini ne percipiraju negativno, ali ni pozitivno. Naglasili su kako će imati više informacija kada broj DTZ-a u Osijeku i njihovim lokalnim zajednicama bude veći.

Predstavnik zajednice migranata spomenuo je kako izbjeglice s kojima se on susreo dosad nisu željeli ostajati u Osijeku, nego radije ići u zapadnije zemlje, bilo zbog spajanja obitelji ili višeg životnog standarda.

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Jedan od najvećih naglasaka sudionici su stavili na pripremu javnosti, tj. lokalne zajednice i medija na dolazak migranata te pripremu dobre klime kako se zbog dezinformacija ne bi dogodile nepoželjne radnje.

Povijesni podaci pokazuju kako je Osijek sredina koja je kroz svoju povijest pokazala veliko suosjećanje i lijep suživot sa svima koji su pridošli na ovo područje, bilo na kraće ili duže razdoblje.

Trenutno su 4 DTZ-a smještena u Osijeku, u Domu za odgoj djece i mladeži: 1 osoba iz Iraka, 1 osoba iz Irana i 2 osobe iz Egipta. Svi su DTZ-i muškog spola, djeca bez pratnje, smješteni u Domu za odgoj djece i mladeži. Jedan je mladić punoljetan i trenutno se školuje u Obrtničkoj školi - smjer frizer. On ima supsidijarnu zaštitu od veljače 2017. godine te u Domu za odgoj djece i mladeži može ostati do napunjene 21. godine života, iako bi se on rado puno prije osamostalio. Što se tiče ostalih migranata, samo 1 osoba trenutno pohađa tečaj hrvatskoga jezika. Svi su se složili da je smještanje djeteta bez pratnje u dom za djecu s problemima u ponašanju u izravnoj suprotnosti načelu najboljeg interesa djeteta te da takvi životni uvjeti i nepoticajna okolina može negativno utjecati na njihov osobni razvoj i ljudsko dostojanstvo, a samim time i onemogućiti integraciju u društvo.

Naša lokalna zajednica **uskkladila je Odluku o pravima i pomoćima iz sustava socijalne skrbi Grada Osijeka na način da se prava i pomoći iz sustava socijalne skrbi osiguravaju i strancima i osobama bez državljanstva koje imaju prebivalište na području grada Osijeka.** Međutim, Grad ima problem s dostupnim stambenim prostorom - nema stambenih jedinica, državnih je stanova vrlo malo, a liste čekanja na iste su dugačke. U *Akcijskom planu za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za razdoblje od 2017. do 2019. godine* navodi se kako DTZ-i imaju pravo na besplatan smještaj osiguran od strane države na razdoblje od 2 godine. Ukoliko država ne bude imala dovoljno raspoloživih stambenih jedinica, iznajmit će stanove od fizičkih i pravnih osoba.

Broj organizacija u Osijeku koje su radile s izbjeglicama i migrantima ili na problemima koji su s njima povezani vrlo je malen:

Dom za odgoj djece i mladeži odnedavno organizira smještaj, poludnevni boravak, pomoć pri integraciji i učenju hrvatskog jezika, strukturiranje slobodnog vremena (s mentorima imaju aktivnosti koje djeca žele). Osim toga, Dom surađuje s VCOS-om, čiji volonteri pružaju socijalnu podršku djeci bez pratnje.

Crveni križ Osijek koordinirao je i organizirao humanitarnu i socijalnu podršku za migrante i izbjeglice na 5 lokacija tijekom migrantske krize (2015.-2016.) Njihova dugoročna orijentacija prema radu s društveno ranjivim skupinama te ljudski i materijalni kapaciteti čine ih jednom od ključnih organizacija koje na različite načine mogu pružiti humanitarnu i socijalnu podršku migrantima i izbjeglicama. Budući da je državna organizacija, područje djelovanja Hrvatskog crvenog križa obuhvaća čitavi teritorij Republike Hrvatske.

Centar za mir je od svog osnutka radio s izbjeglicama, povratnicima i prognanicima (uglavnom srpskim, hrvatskim i bosanskim državljanima) na način da je štiti njihova ljudska prava i pružao besplatnu pravnu pomoć tijekom i nakon rata u bivšoj Jugoslaviji. Centar je tijekom 1990.-ih pomagao

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

multietničkim zajednicama pogođenima ratom na istoku Hrvatske putem drugačijeg pristupa miroljubivom pomirenju i izgradnji zajednice.

Osim navedenih, postoje i druge organizacije motivirane za rad s migrantima i izbjeglicama, kao što su: **Udruga Breza**, koja je trenutno u procesu osnivanja kluba mladih u koji će biti uključeni i mladi TDZ-i. Udruga ima iskustva s organiziranjem psihološko-društvene podrške za ranjive skupine mladih (naročito mladih s poremećajima u ponašanju) te uključivanju mladih u život zajednice; **Centar za nestalu i zlostavljano djecu Osijek**, koji djeci omogućuje poludnevni boravak; **Udruga za kreativni razvoj – Slap**, koja je usredotočena na društveni razvoj na način da pruža podršku društvenom poduzetništvu.

2. Urbana okolina

Predstavnik migrantske zajednice istaknuo je da se u ni u jednom dijelu Grada Osijeka nije osjećao nesigurno, što može potvrditi i za ostale migrante trenutno smještene u Domu. Stoga, prema njihovim iskustvima, u Gradu Osijeku trenutno nema žarišta kriminala.

3. Sudjelovanje građana i socijalna uključenost DTZ-a i migrantskih zajednica

Predstavnik migrantske zajednice uključen je u gradski život kroz aktivno srednjoškolsko obrazovanje te izvannastavne aktivnosti poput treniranja nogometa i druženja s prijateljima. Ostali migranti ne idu u školu te nisu toliko aktivno uključeni u život zajednice.

Pošto je većina maloljetna, sami ne organiziraju nikakve događaje s ciljem uspostavljanja odnosa s Gradom.

4. Stavovi prema DTZ-ima i migrantima

Grad Osijek trenutno nema mjere provedene u svrhu poboljšanja integracije.

Što se tiče općeg stava prema DTZ-ima i migrantima, smatra se da su ljudi prema njima otvoreni i da im većinom žele dobrodošlicu.

Povratne informacije volontera pokazuju da je iskustvo rada s izbjeglicama obogatilo njihove živote te im dalo snagu za borbu protiv predrasuda njihovih obitelji, prijatelja i zajednica.

Preporuke:

Sudionici fokus grupe smatraju da je važno kontinuirano raditi na osnaživanju vrijednosti koje podržavaju uvažavanje različitosti i otvaranje zajednice prema različitim kulturama. Važno je razviti strategiju komunikacije za borbu protiv govora mržnje protiv migranata i izbjeglica.

Također se predlaže provođenje analize kapaciteta kako bi se u budućnosti izbjeglo često preklapanje aktivnosti jer provedba istih često nije dobro koordinirana (aktivnosti se organiziraju neplanski, zbog čega se mnogi detalji zanemaruju).

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Sudionici navode i kako najveći napor treba uložiti na pripremne radnje te naglasak staviti na učenje hrvatskoga jezika jer je njegovo poznavanje najvažnije za integraciju DTZ-a.

Važno je uključiti mlade u proces integracije kako bi drugima postali veleposlanici dobre volje.

Također, bilo dobro razviti sustav vršnjačke podrške za djecu migrante, kao i što bi bilo dobro osigurati migrantskoj obitelji mentora koji će im pomagati u svakodnevnim situacijama.

Dobra praksa - Volonterski centar Osijek

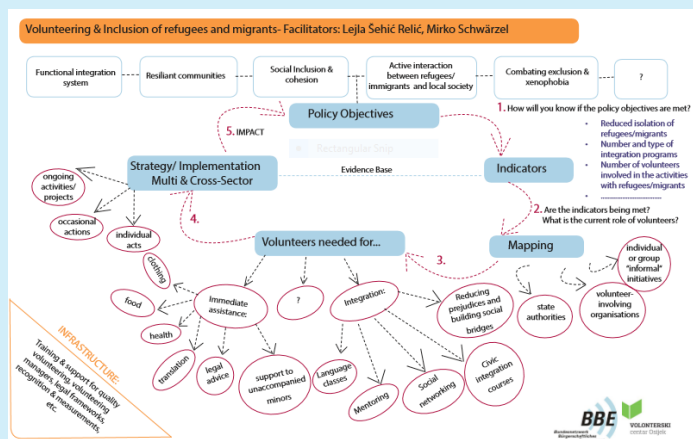
Volonterski centar Osijek je vrlo iskusna u organizaciji volonterskih programa tijekom „Migrantske krize“, kao i u izvođenju aktivnosti za obitelji tražitelje azila, djecu, starije, nemoćne i djecu bez pratnje u prihvatilištima. Volonteri u prihvatilištima pomažu izbjeglicama i migrantima osigurati dostojanstven boravak, a to čine kroz razne društvene aktivnosti usmjerene na rano obrazovanje djece i socijalizaciju, poticanje osnovnoškolskog obrazovanja, društveno umrežavanje sa zajednicom, osnaživanje žena, kulturnu i društvenu orijentaciju te razmjenu. Osim toga, od 2015. godine VCOS, uz pomoć konfederacije CARE International, provodi vrlo značajne humanitarne aktivnosti.

VCOS trenutno organizira skupinu volontera koji bi pružali socijalnu podršku djeci bez pratnje smještenoj u Centru za odgoj djece i mladeži te migrantima i izbjeglicama u Prihvatilištu za tražitelje azila u Kutini kroz sportske aktivnosti, radionice, kulinarske aktivnosti i razna druženja (u suradnji sa svim relevantnim dionicima - Ministarstvom unutarnjih poslova, Centrom za socijalnu skrb Osijek, Domom za odgoj djece i mladeži i Crvenim križem).

Volonteri imaju značajnu ulogu uspješne integracije. S obzirom na ranjivost djece bez pratnje, pristup VCOS-a temelji se na sistematičnom individualnom pristupu u suradnji sa svim relevantnim dionicima, čiji je cilj ostvarenje holističke integracije i visoke kvalitete života.

Osim rada s izbjeglicama, VCOS je uključen i u mreže hrvatskih i europskih organizacija civilnog društva koje rade s izbjeglicama, pogotovo putem visokokvalitetnih volonterskih programa.

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Razgledavanja grada i kontrolni popisi

U Osijeku trenutno nema DTZ-a koji su ciljana skupina našeg projekta osim djece bez pratnje (njih troje), koja su smještena u domu. S obzirom na to, bilo nam je vrlo teško provesti ovu aktivnost. Međutim, prema najavama Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH, koji je zadužen za koordinaciju svih ministarstava, nevladinih organizacija i drugih tijela koja sudjeluju u integraciji izbjeglica, Grad Osijek će, u skladu s Planom smještaja, biti jedna od destinacija osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita. Plan smještaja predstavlja vrlo važan strateški dokument koji će definirati postupke i kriterije za smještaj osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita u različite gradove diljem Hrvatske.

S ciljem rasterećenja lokalnih vlasti, važno je razviti distribucijsku uslugu za ovu obvezu, kao i za sve druge integracijske mjere koje iz nje proizlaze, poput smještaja, socijalne skrbi, zdravstvene skrbi, zaposlenja itd.). Istovremeno, dobro osmišljen sustav premještanja ljudi kojima je odobrena međunarodna zaštita podrazumijeva da će se u obzir uzeti potrebe takvih osoba i njihove prilike za integraciju, ali i njihova korist za lokalne zajednice.

Vlada Republike Hrvatske donijela je mjere za sastavljanje Plana smještaja u skladu s Akcijskim planom za integraciju osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita za razdoblje između 2017. i 2019. godine. Kao provoditelj mjere i koordinacijsko tijelo Vlade u području integracije stranaca, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH odgovoran je za pripremu navedenog dokumenta, koji će biti usvojen do kraja ove godine. S obzirom na te okolnosti, planiramo povremeno održavati aktivnost „Šetnja gradom“ jer nam ona može pomoći u određivanju stupnja napretka i razvoja grada u području integracije.

Prva „Šetnja gradom“ bila je održana u središtu Osijeka, u blizini željezničke i autobusne stanice, sportske dvorane i ulica u kojima se nalaze Pravni i Ekonomski fakultet.

Najvažniji su zaključci sljedeći:

Grad nema strategiju, već samo *ad hoc* aktivnosti/događaje za DTZ-e.

Naša lokalna zajednica uskladila je Odluku o pravima i pomoćima iz sustava socijalne skrbi Grada Osijeka na način da se prava i pomoći iz sustava socijalne skrbi osiguravaju i strancima i osobama bez državljanstva koje imaju prebivalište na području grada Osijeka.

Grad nema poseban odjeljak na svojoj web-stranici posvećen DTZ-ima i ne pruža usluge DTZ-ima.

Postoji dobra povezanost i stalna suradnja između organizacija civilnog društva, javnih tijela i ustanova te lokalne i regionalne samouprave na lokalnoj razini.

Sektor nevladinih organizacija podržava i promiče članstvo DTZ-a.

Korisnicima su dostupne cjelovite informacije, ali samo na lokalnom jeziku.

Ne postoje mehanizmi mjerenja i praćenja načina na koji javnost percipira DTZ-e i migrante u svrhe razvoja politike grada.

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Photo voice

Aktivnost pod nazivom „Photovoice“ održana je u kolovozu. Sastojala se od prikupljanja priča stranaca u Osijeku i glasova zajednice, u čemu je sudjelovalo 20 osoba različite dobi i nacionalnosti.

Nadalje, Photovoice tim sastojao se od predstavnika organizacija civilnog društva i lokalnih nastavnika. S obzirom da u Osijeku nema obitelji izbjeglica i migranata na koje je ovaj projekt usmjeren, Centar za mir odlučio je kontaktirati strance koji žive u Osijeku i koji su dobrovoljno odlučili sudjelovati u projektu.

- Twana pohađa drugu godinu obrtničke škole, gdje uči kako postati frizer. U slobodno vrijeme ide na nogometne treninge u NK LIO. Došao je u Osijek kao maloljetnik tijekom Europske migrantske krize 2015.

- Claude Marco Contini dolazi iz Italije, ali u Osijeku živi više od 15 godina. Bio je tenor u Hrvatskom narodnom kazalištu i diplomirao francuski rog.

- Jerome se doselio iz Švicarske prije nekoliko godina. Smetaju mu čudni pogledi i neugodni komentari koje dobiva zbog tamne boje kože. Slobodno vrijeme provodi u skate parku, gdje vozi BMX sa svojim prijateljima.

- Obitelj Vranić doselila se iz Švicarske u Kneževe vinograde u Baranji. Supruga Gabrijela je Peruanka, no otišla je živjeti u Švicarsku kada je bila vrlo mlada. Tamo je upoznala Vasilija. Na pitanje o životu u Baranji, Gabrijela odgovara: „Lijepo je ovdje, okruženi smo prirodom, ali gradovi su nam i dalje blizu.“

- Laurensia dolazi iz Indonezije i sretno je udana za Osječanina Nikolu, a u Osijeku živi posljednje 3 godine. Pokrenula je Facebook grupu „Iseljenici u Osijeku“ („Expats in Osijek“), koja pruža podršku strancima u integraciji u Osijeku.

- Lauris se u Osijek doselila iz Meksika. Radi u Glazbenoj školi Franje Kuhača kao nastavnica klasičnog baleta, a povremeno nastupa u baletima u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku..

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Većina njih ima razvijen društveni život i brojne poznanike te su svi vrlo dobro integrirani u našu zajednicu, Grad Osijek.

Izazovi s kojima se susreću povezani su s jezikom koji se koristi u javnom gradskom prostoru. Primjerice, upute za korištenje parkirališnih automata napisane su samo na hrvatskom jeziku, kao i imena tramvajskih stanica, institucija i slično.

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

Dio III. Zaključci i preporuke

- Bolja koordinacija na svim razinama vlade jedan je od preduvjeta za uspostavljanje bilo kakve lokalne integracijske politike. To je posebice važno za Hrvatsku, zemlju s izrazito centraliziranim institucijama i procesima donošenja odluka. U slučaju integracije, inicijativa za lokalniji pristup bi u našem slučaju morala biti pokrenuta od strane lokalnih vlasti. U suprotnom smo zabrinuti da će prekomjerna birokracija u pogledu različitih problema sa stanovanjem, obrazovanjem, zaposlenjem i sl. poremetiti proces integracije.
- Grad Osijek pokazao je snažnu volju za vodstvom i sposobnost koordinacije raznih usluga i dionika. Takva bi se motivacija trebala dodatno osnažiti uvidima u najbolje europske primjere i novim spoznajama. Unatoč činjenici da su lokalne vlasti ograničene kapacitetima za rješavanje problema i ispunjavanje potreba dokle god se politika azila kontrolira na državnoj razini, lokalne vlasti i dalje mogu stvoriti vlastitu lokalnu integracijsku politiku tako da unaprijede službenu i neslužbenu koordinaciju integracijske politike.

Kao prvi korak, bilo bi dobro usvojiti međusektorsku strategiju lokalne integracije (za stanovanje, obrazovanje, zaposlenje, zdravstvenu skrb, socijalnu podršku itd.) u obliku službenog dokumenta sastavljenog na temelju iznimno participativnog procesa u koji će biti uključeni razni dionici. Pomoću jasne strategije, gradske će vlasti predvoditi stvaranje multikulturene atmosfere, poticati angažman civilnog društva u pogledu pružanja socijalne podrške i stvaranja novih mreža, pomaganja lokalnim dionicima, osiguravanja pripreme i edukacije pružatelja obrazovnih i zdravstvenih usluga, prilagođavanja lokalnih institucija da bolje odražavaju raznolikost i stvaranja uključivih lokalnih politika u budućnosti.

- U Gradu je javno mišljenje o izbjeglicama dosada bilo većinom pozitivno. Međutim, postoji zabrinutost u vezi rastućih napetosti između lokalne populacije i izbjeglica. Stoga je nužno da lokalne vlasti o izbjeglicama u javnosti govore na način koji je tolerantan i pruža dobrodošlicu, cijeni raznolikost, uključivost i jednake prilike. Osim toga, gradske vlasti moraju biti transparentne i građane upoznavati s činjenicama. Osim pripremanja građana na doseljenike, Grad Osijek može preuzeti odgovornost za upravljanje holističkim pristupom prijemu doseljenika putem orijentacijskih tečaja i savjetodavnih usluga.
- Nužno je osigurati odgovarajući smještaj i pružiti podršku migrantima i izbjeglicama u pronalasku posla, obrazovanju (bilo da se radi o djeci ili odraslima) te učenju hrvatskog jezika. Osim toga, bilo bi dobro spomenutim osobama osigurati kontakt osobu koja će im pomagati u svakodnevnim situacijama i svladavanju problema s kojima se suočavaju pri rješavanju ključnih egzistencijalnih pitanja.
- Potrebe migranata i izbjeglica trebale bi se redovito pratiti kako bi se relevantne aktivnosti i usluge osmislile na temelju onoga što oni smatraju najvažnijim, a ne na temelju iskustva ili pretpostavki lokalnih dionika.

Ovaj projekt financiran je sredstvima iz Fonda za azil, migracije i integraciju Europske unije

INTEGRA

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava - Osijek

- Uključivanje djece bez pratnje smještene u Osijeku u obrazovni proces potrajalo je 2 godine. Potrebno je posebno obratiti pozornost na buduću djecu doseljenike te njihovo uključivanje u obrazovni sustav. Nadalje, kako bi se osigurao kvalitetan rad s djecom i mladim migrantima, potrebno je educirati nastavnike.
- Osječke organizacije civilnog društva predstavljaju vrlo važan izvor za postizanje tog cilja, naročito zbog visoke razine kompetentnosti i neprocjenjivog iskustva u radu s izbjeglicama i drugim isključenim skupinama, pružanju psihološko-socijalne podrške, vođenju društvenih i uključivih programa, multikulturnom obrazovanju, upravljanju konfliktima, zaštiti ljudskih prava itd. Stoga je važno uspostaviti mehanizme koordinacije s organizacijama civilnog društva. Nadalje, važno je osigurati podršku organizacijama motiviranima za rad s migrantima i izbjeglicama u svrhu izgradnje njihovih kapaciteta i razvoja inovativnih usluga za visokokvalitetnu i učinkovitu integraciju i uključivost.
- Republika Hrvatska ima dobro uspostavljenu i široku mrežu lokalnih agencija za zapošljavanje, koje su organizirane na strogo birokratski način te nemaju ovlaštenja niti kapacitete za prepoznavanje vještina. S obzirom na to, bilo bi dobro u suradnji s civilnim sektorom osigurati posebnu podršku za izbjeglice i migrante kako bi mogli pristupiti službenim postupcima prepoznavanja njihovih kvalifikacija i vještina te im omogućiti daljnju izobrazbu u suradnji s agencijama za zapošljavanje.
- Grad ima dobro razvijenu mrežu zdravstvenih usluga. Međutim, postoji velika potreba za obrazovanjem zdravstvenih radnika u pogledu prava migranata i izbjeglica kako bi im se osigurala cjelovita zdravstvena zaštita.
- Uloga medija osobito je važna u ostvarivanju ovog cilja te ih je potrebno angažirati u prenošenju pozitivnih priča o migrantima i izbjeglicama.
- Važno je neprestano raditi na jačanju vrijednosti kojima se podržava raznolikost i otvorenost zajednice prema različitim kulturama.
- Uključivost grada i dobar lokalni pristup integraciji može se postići pomoću boljeg korištenja EU fondova.
- Premda između gradskih organizacija civilnog društva, javnih tijela i institucija te lokalne i regionalne samouprave postoji stalna i dobra suradnja u rješavanju raznih problema i organizaciji raznih aktivnosti, nužno je stalno ulagati u suradnju, osigurati protok i izmjenu informacija te unaprijediti koordinaciju rada različitih dionika.

ISBN 978-953-7338-18-3

9 789537 338183